

TUĞRUL YÜRÜK
Arş. Gör., ANKARA Ü. İLAHİYAT FAKÜLTESİ
e-mail: tyuruk79@hotmail.com

Recai DOĞAN, Recep YAPAREL, Nurullah ALTAŞ, Öznur ÖZDOĞAN, Remziye YILMAZ, ***Din Bilimleri I***, A.Ü. Basımevi, Ankara, 2005, 233 s.

Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ve Uzaktan Eğitim Merkezi (ANKUZEM)'nin ortaklaşa yürüttüğü bir proje ile ilahiyat lisans programlarının üçüncü ve dördüncü sınıflarındaki dersleri içeren ve daha önce alınan iki yıllık ilahiyat önlisans eğitiminin üzerine inşa edilen iki yıllık bir lisans tamamlama programı olan İlahiyat Lisans Tamamlama (İLİTAM) programı açılmıştır. Bu program, halen öğrenim görenlerle birlikte ilahiyat önlisans mezunu olan öğrenciler için hazırlanmıştır. Derslerin teknolojik imkanlardan da yararlanılarak uzaktan eğitim yöntemleri ile yapılması planlanmaktadır. Bu amaçla kullanılacak ders araç ve gereçleri, basılı materyaller, video CD'ler ve online öğrenme kaynakları (web sitesi) olacaktır.

İLİTAM Programı çerçevesinde iki yılda 15 ders verilmesi planlanmaktadır. Programlarda yer alan derslerden birisi de Din Bilimleri 1 adlı derstir. Tanıtımı yapılacak olan Din Bilimleri 1 kitabı, bu ders için kaynak olarak hazırlanmış materyallerden birisidir. Kitap, Din bilimleri grubu olarak nitelendirilebilecek bilimlerden Din Psikolojisi ve Din Eğitimi bilimlerini içermektedir. Kitabın ilk kısmı olan Din Psikolojisi, dört bölümden oluşmaktadır: Din Psikolojisi Bilimi, Dinin Bireysel ve Toplumsal Yaşantıya Etkisi, İnsanın Ruhsal Gelişimi ve Dini Değerler, Suçluluk Psikolojisi ve Tövbe. İkinci kısım olan Din Eğitimi kısmı da aynı şekilde dört bölümden oluşmaktadır: Eğitim ve Din, Din Eğitimi Bilimi, Örgün Din Eğitimi ve Yaygın Din Eğitimi. Kitabın Din Psikolojisi Bilimi kısmının ilk iki bölümünü Recep Yaparel, son iki bölümünü ise Öznur Özdoğan hazırlamıştır. Din Eğitimi Bilimi kısmını ise Recai Doğan, Nurullah Altaş ve Remziye Yılmaz hazırlamıştır.

Hazırlanan kitapta her üniteye başlamadan önce “Ünitede Ele Alınan Konular” başlığıyla ünitenin alt başlıkları hakkında bilgi verilmektedir. Bu başlığı takip eden “Ünite Hakkında” başlığıyla o ünite genel olarak ele alınacak konulardan bahsedilmektedir. “Öğrenme Hedefleri” başlığında ise ünite sonucunda öğrencinin kazanması beklenen temel davranışlar yer al-

maktadır. Ayrıca yine üniteden önce yer alan “Üniteyi Çalışırken” adlı başlık altında da o üniteye çalışılırken nelere dikkat edilmesi gerektiği belirtilerek ünitenin daha etkili bir şekilde öğrenilmesini sağlamaya yönelik tavsiyelerde bulunulmuştur. Ayrıca ünite içerisinde yer alan konular açıklanırken önemli bölümlerin renkli kutucuklar içerisinde yer alması öğrencinin ilgisini ve dikkatini çekmesi açısından önemlidir.

Her ünitenin sonunda ise “Özet” başlığı altında üniteye ele alınan konular özet bir şekilde tekrar ele alınmaktadır. Bu şekilde bir özet yazılması sonucu üniteye çalışan bir öğrencinin ünitenin muhtevasını anahatlarıyla tekrar görmesinin üniteden öğrendiklerine zihninde bir çağrışım yapması açısından önemli olduğu kanaatindeyim. “Gözden Geçir” adlı başlıkta ise ünite ile ilgili çeşitli sorulara yer verilmektedir. Üniteyi çalışmış bir öğrencinin bu sorulara yanıt vermesi beklenmektedir. Bu sorulara verilecek olan cevaplar öğrencinin o üniteden kazanması beklenen davranışlardır. Eğer öğrenci bu sorulara cevap veremiyorsa beklenen davranışları kazanamamış olacağından eksik olduğu yönleri tekrar gözden geçirmesi gerekecektir. Gerçekten de bu şekilde öğrenci üniteye kendisinden beklenen davranışları açık olarak görecektir ve buna göre eksik olan yönlerini tamamlayacaktır. Yine “Sözlük” başlığıyla üniteye yer alan temel kavramlar açıklanmaktadır. Bu başlık da öğrencinin üniteye geçen bazı kavramlar hakkında bilgilenmesi açısından yararlı olacaktır. Ünitenin sonunda yer alan bir diğer başlık da “Kaynakça”dır. Bu başlık, ünite yazarının üniteyi yazarken kullandığı kaynakları göstermektedir. Bu başlık, öğrencilerin konuyla alakalı olarak yararlanabilecekleri diğer kaynakları görmeleri açısından önemlidir. “Değerlendirme Soruları” başlığı ünitenin sonunda bulunan son başlığı oluşturmaktadır. Bu başlık altında test usulü ile bazı sorular sorulmakta ve öğrencinin ünite ile ilgili kazanımları ölçülmektedir. Bu ölçme ve değerlendirme sorularının cevapları ise kitabın en sonunda yer almaktadır. Bu sorular ve cevaplarının verilmesi öğrencilere dönüt sağlaması açısından önemlidir. Ünite sonunda yer alan “Gözden Geçir” ve “Değerlendirme Soruları” başlıkları altında yer alan soruların öğrencinin kendisini iki aşamalı olarak ölçmesi ve değerlendirmesi, eksikliklerini görmesine ve onları tamamlamaya yönelmesine neden olacaktır.

Kitabın editörü olan Cemal Tosun kitaptan iyi bir şekilde yararlanabilmek ve bunun sonucunda başarıya ulaşabilmek için kitapta kullanılan işaretlere ve ünite öncesinde yer alan önerilere dikkat edilmesini tavsiye etmektedir. Ayrıca her ünitenin sonunda yer alan ölçme ve değerlendirme ile ilgili etkinliklerin dikkatlice uygulanması ve kaynaklardan da mümkün olduğunca yararlanılması yine kitabın editörü tarafından vurgulanmaktadır.

Kitabı tanıtım amacıyla verilen bu genel bilgilerden sonra kitabın içeriği ile ilgili bilgilere geçebiliriz.

1. Ünite: “Din Psikolojisi Bilimi”: Yazar, din hakkında kısa bir bilgi verdikten sonra Din Psikoloji Biliminin konusu, alanı, doğuşu, tarihi gelişimi ve araştırmalarında kullandığı metot ve teknikler hakkında bilgi vermiştir. İlk ünite de bir bilime giriş mahiyetindeki bu bilgilere yer verilmesi öğrencilerin Din Psikolojisi alanını tanımaları açısından önemli olacaktır.

2. Ünite: “Dinin Bireysel ve Toplumsal Etkileri”: Dinin bireysel ve toplumsal boyutları ve fonksiyonları üzerinde durulmuştur. Dinin bireysel ve toplumsal fonksiyonları çerçevesinde de mutluluk, sağlık, önyargı oluşumu, diğergam davranışlar gibi bazı konulara değinilmiştir.

3. Ünite: “İnsanın Ruhsal Gelişimi ve Dini Değerler”: İnsanın ruhsal gelişimi, Uzakdoğu Felsefesi, Tasavvuf ve Psikoloji açısından basamaklar halinde açıklanmış, ardından da bu gelişimi destekleyen manevi değerler hakkında bilgi verilmiştir.

4. Ünite: “Suçluluk Psikolojisi ve Tövbe”: İlk olarak suçlu durumda olan insanların yaşadığı ruhî duruma değinilerek İslam’ın ve diğer dinlerin suçlu insanların bu hallerini düzeltmeye yönelik önerileri hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca Peygamberlerin hayatından konu ile ilgili örnekler verilerek konu zenginleştirilmiştir.

5. Ünite: “Eğitim ve Din”: Bu ünite, aynı zamanda kitabın Din Eğitimi Bilimine ayrılan kısmın ilk ünitesidir. Bundan sonraki üniteler, Din Eğitimi Bilimi ile ilgilidir. Bu ünite de öğrencinin eğitim ile din arasındaki ilişkiyi kurabilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla da öncelikle “Din Eğitimi” ifadesini oluşturan kavramlardan birisi olan “eğitim” kavramı üzerinde durulmuştur. Bu çerçevede eğitim faaliyetlerinin yürütüldüğü alanlar, eğitimin bir bilim mi yoksa bir sanat mı olduğu, eğitimin amaçları ile insanın eğitiminin mümkün olup olmadığı, eğer mümkünse de hangi noktaya kadar mümkün olduğu şeklindeki tartışmalar üzerinde durulmuştur. “Eğitim” kavramının ardından “din ve ilahiyat” kavramı hakkında bilgi verilmiştir. Bu iki kavram açıklandıktan sonra eğitim ile din ilişkisine değinilmiştir. Son olarak İslam eğitim tarihi ile ilgili bazı noktalara yer verilmiştir.

6. Ünite: “Din Eğitimi Bilimi”: Öncelikle Din Eğitimi Biliminin ne olduğu ortaya konulduktan sonra hangi şartlar altında doğduğu ve geliştiği, hangi amaçlara sahip olduğu, alanı ve sınırları, kullandığı yöntemleri, terminolojisi ve son olarak da diğer bilimlerle ilişkisi açıklanmıştır. Bu ünite, öğrencinin Din Eğitimi Biliminin niçin kendine has bilimsel bir disiplin olduğunu anlaşılması bakımından önemlidir.

7. Ünite: “Örgün Din Öğretimi”: Bu ünite, okullarda yürütülen örgün din öğretiminin çerçevesi ve temellendirilmesi amacını gütmektedir. Bu çerçevede örgün din öğretimi kavramından ne anlaşılması gerektiği, örgün din öğretiminin çeşitli boyutlarda temellendirilmesi, laik bir ülke olan Türkiye’de din öğretiminin niçin zorunlu olduğu, din öğretimi etkinlikleri esnasında temel olarak alınacak prensipler, örgün din öğretiminin hangi alanları kapsadığı üzerinde durulmaktadır. Ayrıca örgün din öğretiminde uygulanan program modellerine değinilerek bu modellerin Avrupa’daki örnekleri bir tablo ile gösterilmiştir.

8. Ünite: “Yaygın Din Eğitimi”: Üniteye yaygın din eğitiminin tarihsel gelişimi üzerinde durulduktan sonra yaygın din eğitiminin tanımına yer verilmiştir. Daha sonra da yaygın din eğitiminin amacı ve önemi, kimlere hitap ettiği, faaliyet alanları, yaygın din eğitiminin kullandığı araçlar, problemleri ve yaygın din eğitimi etkinlikleri sürdürülürken kullanılan yöntem ve teknikler üzerinde durulmuştur.

Kitap, öncelikli olarak İLİTAM programı öğrencilerinin yararlanması amacıyla hazırlanmasına rağmen özellikle kitabın Din Psikolojisi ve Din Eğitimi bilimlerinin temel konularını içermesi sadece bu programa dahil olan öğrencilerin değil, konuyla ilgilenen diğer kişilerin de kitaptan istifade edebilmelerine imkan verecektir. Ayrıca İlahiyat Lisans ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümü’nde öğretim elemanlarının ve öğrencilerinin eğitim-öğretim esnasında yararlanabilecekleri, alanlarının temel konularına yer veren ders kitabı niteliğindeki kaynakların sınırlı olması nedeniyle yaşadıkları sıkıntıları bu kitap sayesinde İLİTAM programına dahil olan öğrencilerin diğerleri kadar yoğunlukta yaşamayacağını düşünmekteyim. Ayrıca kitapta örgün din eğitiminin yanı sıra yaygın din eğitime de yer verilmesi sonucu programın hedef kitesinden birisi olan din görevlilerinin, yürüttükleri hizmet hakkında bilimsel verilerden haberdar olacakları ve bu bilgilerin de görevlerini daha kaliteli bir şekilde yapmaları konusunda onlara önemli açılımlar sağlayacağı kanaatindeyim.